

PALESTINAKRIGET

EN KRÖNIKA OM STORMAKTSINTRESSEN OCH FANATISK NATIONALISM

Av överste ERIK DE LAVAL, Stockholm

PALESTINAFRAGANS kärnpunkt ligger i det förhållandet, att Palestina är — eller var — ett rent arabiskt land, i vilket en främmande makt, Storbritannien, under en tillfällig dominans infört ett utomstående folkelement, judarna. Den allmänt utbredda uppfattningen om Palestina som ett väsentligen judiskt land, till vilket judarna ha en historisk rätt, grundar sig antagligen huvudsakligen på en snedvriden historieundervisning i det kristna västerlandets skolor («bibliska historien») och på ett visst känslotänkande. I själva verket har Palestina under sin mångtusenåriga historia endast under en mycket kort period — c:a 70 år, under David och Salomo — utgjort ett enat judiskt rike, för c:a 3000 år sedan. Efter det andra upproret mot Rom, år 132 e. Kr., då kejsar Hadrianus lät avrätta eller deportera så gott som hela den judiska befolkningen, har landet inte hyst andra judiska inbyggare än enstaka kolonier. På 600-talet, alltså för 1300 år sedan, erövrades det av araberna, vilka sedan dess med undantag för den korta korstågsperioden varit i okvald besittning av landet. Och 1300 år anses ju vara en tillräckligt lång tid för att skapa historisk hävd.

Man kan väl förstå, att araberna starkt reagerade mot att sålunda få ett till religion, kultur och allmän världsåskådning fullkomligt främmande folkelement infört i sitt land utan att de själva därvid tillfrågats, även om detta element överträffade dem själva i fråga om arbetsamhet och effektivitet och därför åstadkom ett starkt ekonomiskt uppsving i landet. Fransmän eller svenskar skulle inte heller uppskatta, om t.ex. 600,000 tyskar under en starkare makts beskydd finge bosätta sig i deras land, även om (eller kanske i synnerhet om) dessa invandrare vore avgjort duktigare än de själva.

Oavsett detta kvarstår som en viktig realitet det faktum, att judendomen i hela världen hyser en orubblig, på dess egen historiskt-nationala och religiösa tradition grundad övertygelse om, att Palestina moraliskt sett är judarnas land, samt att sionismen med olika medel kunnat förmå vissa stormakter — olika stater vid olika tidpunkter — att arbeta för dess mål, ett judiskt nationalhem i Palestina. I den mån som Palestinas arabiska grannar, arabstaterna i Främre Orienten, bestämt sig för att söka hindra den judiska bosättningen eller åtmin-

stone grundandet av en judisk stat, har frågan på en gång blivit mera komplicerad och fått ökad, t. o. m. världspolitisk betydelse. De strategiska och ekonomiska stormaktsintressena i Främre Orienten (förbindelser, flygbaser, Suezkanalens skydd, oljan i Irak och Iran) stå emot intresset av att ha den ekonomiskt och politiskt starka judendomen till bundsförvant, och olika stormaktsintressen korsa varandra inom det omstridda området. Så utvecklas Palestinafrågan till ett lika betydelsefullt som svårlöst internationellt problem, i vilket rashat, religiös och nationell fanatism, nationell självbevarelsedrift samt stridiga politiska, strategiska och ekonomiska stormaktsintressen ingå som till synes oförenliga beståndsdelar.

Den översikt över frågans utveckling och nuvarande läge som lämnas här nedan, kommer inte att gå närmare in på ovan antydda stormaktsintressen — de lämna sig ännu så länge främst för fria spekulationer — utan avser blott en redogörelse för »vad som sig i denna fråga tilldragit haver». Beträffande utvecklingen t. o. m. år 1946 inskränkes redogörelsen till nedanstående summariska översikt:

- 1915—1916. Brittiska underhandlingar med araberna inom Ottomanska riket (Sir Henry Mc Mahon—Hussein, Emir av Mecka); brittiskt löfte att efter kriget erkänna »en oberoende och enad arabisk stat öster om Medelhavet och Röda havet».
- 1917, 2/11. »Balfourdeklarationen», innebärande att Storbritannien skulle främja upprättandet av »ett nationalhem för det judiska folket i Palestina, dock förutsatt att de existerande icke-judiska samfundens medborgerliga och religiösa rättigheter icke skulle trädas för när».
1922. N. F. fastställer brittiska mandatet över Palestina. I statuterna upprepas Balfourdeklarationens löfte. Därjämte fastställs, att mandatstaten skall ansvara för att det judiska nationalhemmet kan upprättas, att judisk immigration och bosättning skall främjas, att en »Jewish Agency» skall upprättas i syfte att representera sionismens intressen, att engelskan, arabiskan och hebreiskan skola vara de officiella språken i Palestina.
- 1921, 1922. Smärre arabiska oroligheter.
- 1923—1928. Lugn period. Relativt obetydlig judisk invandring. Stark ekonomisk utveckling, höjning av arabbefolkningens levnadsstandard; påbörjande av Tel Avivs utbyggnad till judisk handelsstad (år 1947 150,000 inv.).
1929. Arabiska upplopp.
- 1930—1936. Nazismens starka uppsving och Hitlers »Machtübernahme» orsaka stark judisk invandring, c:a 182,000 personer under perioden. Kraftig ekonomisk utveckling av landet, men ökat arabiskt motstånd mot invandringen.
- 1936—1939. Alltjämt stegrad invandring. Allvarlig arabisk upprorsrörelse (upplopp, sabotage, attentat, guerillakrig) mot britterna. Upproret slås ner brutalt och hänsynslöst. 4,000 dödsoffer.
1937. »Peel-kommissionens» förslag med tre alternativa planer till frågans lösning, vilka alla senare bedömas utförbara.

1939. Brittiska »vitboken» — helomvändning i Englands Palestina-politik. Innebörd: Oberoende stat Palestina inom 10 år, begränsning av judiska invandringen till 75,000 under 5-årsperioden 1/4 1939—31/3 1944, därefter endast med arabernas medgivande; inskränkning i judars rätt till köp av jord.

Judisk terror mot britterna börjar, men avstannar vid krigsutbrottet 1/9 1939. Judisk illegal immigration börjar. Brittiska motåtgärder: uppbringande av immigrantfartyg, deportering av illegala invandrare till Mauritius, senare till Cypern, interneringsläger.

1942. Det sionistiska s. k. »Biltmoreprogrammet» framlägges. Innebörd: Hela Palestina judisk stat, fri invandring, egen armé.

Judiska terrorn återupptages. Stark stegring efter Tysklands nederlag. Den är riktad främst mot britterna, men även mot araber och moderata judar.

1945. Arabförbundet bildas, omfattande Libanon, Syrien, Irak, Trans-Jordanien, Saudi-Arabien, Jemen och Egypten.

President Truman föreslår i ett brev till Attlee att 100,000 judar omedelbart beviljas invandring i Palestina. Anglo-amerikansk undersökningskommitté.

1946. Kommitténs förslag: Immigration av 100,000 judar tillåtes, begränsningen av rätt till jordköp upphäves m.m. Men U. S. A. vägrar att aktivt engagera sig i Palestinafrågan.

Såsom framgår av ovanstående översikt, betecknar Englands vitbok av år 1939 en vändpunkt i Palestinapolitiken. Intill dess hade mandatstaten helhjärtat främjat de sionistiska planerna på »nationalhemmet», medgivit en oinskränkt judisk invandring och icke tvekat att med våld slå ner den arabiska reaktionen emot denna politik. Det växande arabiska motståndet, inte blott i Palestina utan även, och kanske främst, i de angränsande arabstaterna kom England att taga sin hittillsvarande politik under omprövning, och att som resultat därav lägga om densamma. Beslutet innebar i princip, att arabernas förstahandsrätt i Palestina erkändes, och att den fortsatta judiska invandringen därför skulle vara beroende av deras samtycke, även om vissa modifikationer i denna princip gjordes (se ovan). Att beslutet i hög grad influerats av arabvärldens stora politiska, strategiska och ekonomiska betydelse för Storbritannien kan väl tagas för givet.

Emellertid tillkom detta beslut vid en mycket olycklig tidpunkt. Under åren 1938—1939 hade de nazistiska judeförföljelserna utsträckts också till Österrike och Tjeckoslovakien, och en klart antisemitisk strömning hade börjat framträda också i Ungern, Rumänien och Polen. Samtidigt förde många västerländska stater, inklusive Storbritannien självt och Förenta Staterna, en restriktiv politik i fråga om judisk invandring. Palestina framstod därför för massor av judar i Europa icke blott som det drömda nationalhemmet, utan också som en nödhamn, den enda som stod öppen för dem i deras förtvivlade läge. Och nu stängde England denna nödhamn för huvuddelen av dem. Man kan väl förstå den judiska världens reaktion mot den nya kursen, en

reaktion som tog sig uttryck dels i en våldsam propaganda i hela den av judiska intressen behärskade delen av världspressen, dels i den illegala immigrationen och i det nu begynnande terrorkriget mot britterna i Palestina.

Gentemot araberna innebar den nya politiken betydande eftergifter, enligt deras egen uppfattning dock icke tillräckliga sådana, eftersom den dock tillät både judisk invandring och judiska jordköp — om ock i minskad utsträckning — och dessutom fördröjde uppnåendet av arabernas mål, den fria staten Palestina under arabisk ledning. (Observera att de forna mandatområdena Irak och Trans-Jordanien blivit fria stater redan år 1930 och 1923, medan Palestina *endast på grund av judefrågan* alltjämt var under främmande herravälde). Även araberna förkastade därför vitboken.

I fortsättningen rönt Storbritanniens alla försök att finna en lösning av problemet samma öde — alla dess olika förslag, varav det sista avgavs i februari 1947, förkastades av både araber och judar, vilka också orubbligt vägrade att ens diskutera varandras förslag. En försoning mellan araberna och sionisterna var synbarligen fullständigt utesluten. Då det å andra sidan var tydligt att USA icke önskade engagera sig i Palestinafrågan — annat än med goda råd — och i varje fall icke önskade dela ansvaret för mandatet med Storbritannien, beslöt den brittiska regeringen att som en sista utväg hänskjuta hela frågan till FN. I det anförande, varmed Mr Bevin tillkännagav detta beslut inför underhuset, framhöll han bl. a. följande:

»Hans Maj:ts regering har ställts inför en olöslig principiell konflikt. I Palestina finns det omkring 1,200,000 araber och 600,000 judar. Huvudsaken för judarna är att skapa en självständig judisk stat. För araberna är den principiellt avgörande punkten att hindra upprättandet av judisk suveränitet över någon enda del av Palestina. Den senaste månadens diskussioner ha klart visat, att det inte finns någon chans att lösa denna konflikt genom en överenskommelse, grundad på förhandlingar mellan parterna. Men om konflikten skall lösas genom maktbud, så är detta icke ett beslut som H. Maj:ts regering såsom mandatmakt, är bemyndigad att fatta. Den har ingen fullmakt, enligt bestämmelserna för mandatet, att överlämna landet vare sig till araberna eller judarna, eller ens att dela det mellan dem.»

II.

FN tog upp ärendet och tillsatte en specialkommission, som den 31 augusti 1947 avlämnade sin rapport. Den gick i stort sett ut på en delning av Palestina i en arabisk och en judisk stat. Den 29 november var FN:s generalförsamling, efter långvariga förhandlingar, färdig för votering. Under amerikansk påtryckning godkände den, med 33 röster mot 13 och 10 nedlagda röster, kommitténs förslag. Beslutet innebar i stort sett följande:

mandatet för Palestina skulle upphöra senast den 1 augusti 1948, och mandatstatens väpnade styrkor skulle ha lämnat landet senast nämnda dag;

en självständig arabisk och en självständig judisk stat samt en särskild internationell styrelse för Jerusalem skulle etableras senast två månader efter de brittiska truppernas avfärd, d. v. s. senast den 1 oktober 1948¹;

en kommission bestående av en representant för vardera av fem medlemsstater skulle tillsättas med uppgift att enligt generalförsamlingens anvisningar och under säkerhetsrådets ledning handha förvaltningen av Palestina, låta fastställa gränserna mellan den arabiska och den judiska staten samt i vardera staten utse och etablera en provisorisk regering, som skulle verka enligt kommissionens allmänna direktiv;

de provisoriska regeringarna skulle under kommissionen utöva myndigheten inom respektive områden, inklusive regleringen av immigration och jordförvärv, samt efter hand få oinskränkt regeringsmyndighet;

de skulle organisera förvaltningsorgan samt rekrytera milisstyrkor, tillräckliga för att upprätthålla inre ordning och förebygga sammanstötningar vid gränserna (!);

val till konstituerande församlingar skulle äga rum inom två månader efter de brittiska truppernas evakuering (detaljbestämmelser för att säkra »demokratien» inom resp. stat följde);

en ekonomisk union för Palestina skulle skapas, innefattande tullunion, enhetligt mynt, järnvägar, post, telegraf m. m.;

en gemensam ekonomisk styrelse bestående av tre representanter för vardera staten och tre utomstående, utsedda av FN, skulle skapas för att organisera och handha den ekonomiska unionen (ett flertal ekonomiska detaljbestämmelser följde).

Beslutet är ett skolexempel på önsketänkande. Det anbefaller en, för övrigt orimlig, uppdelning av Palestina och en ekonomisk union mellan judar och araber — som hittills under mandattidens 27 år inte kunnat enas om någonting — men ställer inga som helst maktmedel, vare sig trupper eller polisstyrkor, till förfogande åt den kommission, som skulle praktiskt genomföra beslutet, och detta trots Englands allvarliga och upprepade varningar i detta hänseende. Den brittiska regeringen förklarade under dessa omständigheter att den inte kunde medverka till beslutets genomförande, att Storbritannien nedlade mandatet fr. o. m. den 15 maj 1948 och att de brittiska truppernas enda uppgift efter denna dag skulle vara att genomföra sin egen evakuering, som beräknades genomförd senast den 1 augusti 1948. Den brittiska regeringens beslut välkomnades av både araber och judar — det torde ha varit den enda brittiska politiska åtgärd sedan mandatets begynnelse som gillats av bägge parter!

Generalförsamlingens beslut godtogs i princip av judarna — drömmen om den självständiga judiska staten, för vilken Jewish Agency hemligt eller öppet arbetat alltsedan sin tillkomst, syntes ju nära sitt

¹ Uppdelningen verkar ytterst bizarr. Ingendera staten skulle omfatta ett slutet område. De skulle vardera bestå av tre skilda delar, som hade inbördes kontakt endast på enstaka punkter.

förverkligande. Palestina-araberna förkastade det däremot kategoriskt och förklarade sig ämna med alla medel motsätta sig dess genomförande. De erhöilo utfästelse om fullt understöd i denna strävan av Arabförbundets samtliga stater. — Libanon, Syrien, Irak, Trans-Jordansen, Saudi-Arabien, Yemen och Egypten. Kriget i Främre Orienten stod alltså redan hotande nära.

Så länge det brittiska mandatet ännu var i kraft, inskränkte sig Arabförbundets åtgärder dock till krigsförberedelser, d. v. s. mobilisering och strategisk uppmarsch mot mandatområdets gränser. Man ville givetvis inte komma i krig med Storbritannien.

Inom Palestina självt utlöste dock FN-beslutet omedelbart det hotande inbördeskriget mellan araber och judar. Om man inom Arabförbundet hade hoppats att Palestina-araberna på grund av sin numerära överlägsenhet över sionisterna skulle kunna på egen hand besegra dessa och därigenom omintetgöra FN:s delningsbeslut, så skulle man snart bli besviken. Judarnas överlägsenhet i fråga om anda och stridsteknik samt militär organisation, utrustning och beväpning i förhållande till de tämligen lösligt sammansatta arabiska frikårerna trädde snart i dagen, och de fingo redan från början ett deciderat övertag i inbördeskriget. Som deras viktigaste militära framgångar kan antecknas erövringen av städerna Haifa och Tiberias i april 1948. Även den urgamla arabiska staden Jaffa invid Tel Aviv föll i judarnas händer.

Jämsides med striden mot de arabiska friskarorna genomförde sionisterna en annan kampanj, de systematiska terroraktionerna mot den arabiska civilbefolkningen. Som exempel på stridsmetoderna må nämnas massakrerna i byarna Deir Yarin, nära Jerusalem, och Beit El Khouri, vid vilka 100-tals araber, män, kvinnor och barn, fingo sätta livet till, samt sprängningen av den av flyktingar fyllda moskén i byn El Zaytoun. De sionistiska »extremisterna», terroristorganisationerna Irgun Zvai Leumi och Sternligan, synas ha varit främst ansvariga för dessa dåd, men den »officiella» armén, Hagana, synes inte alldeles fri från delaktighet i desamma. Avsikten med kampanjen torde ha varit att sätta skräck i den arabiska civilbefolkningen och därigenom hindra den att understödja guerillastyrkorna, samt att fördriva araberna från vissa områden inom den blivande judiska staten och därigenom göra dessa fria för sionistisk kolonisation. Dessa mål synas i stort sett ha nåtts, i varje fall det senare. Stora delar av den arabiska befolkningen lämnade i panik sina hem och flydde över till grannstaterna. Bl. a. evakuerades Haifa och Jaffa nästan fullständigt av sina arabiska invånare. Sammanlagt torde bortåt 350,000 människor ha flytt från Palestina till de angränsande arabstaterna, där frågan om deras inkvartering och underhåll alltjämt bildar ett besvärligt och svårlöst problem.

III.

Den 15 maj 1948 upphörde det brittiska mandatet över Palestina, och därmed också de brittiska myndigheternas, truppernas och polisstyrkornas ansvar för ordningen i landet.

Redan föregående dag proklamerade det judiska nationalrådet i Tel Aviv (= Jewish Agencys ledare) den fria judiska staten »Israels» etablerande. Regeringens första åtgärd var att upphäva de av Storbritannien införda inskränkningarna beträffande judisk immigration och jordförvärv.

Samma dag erkände Förenta Staterna den nya staten »de facto». Enligt vad en amerikan i Damaskus uppgav för författaren till denna artikel skulle president Trumans beslut kommit så plötsligt och oväntat, att t. ex. USA:s representant i FN i Lake Success fick telegram om detsamma en halvtimme innan han skulle hålla sitt planerade anförande — emot ett omedelbart erkännande! Huruvida presidentens beslut främst dikterades av inrepolitiska skäl — många judiska röster vid presidentvalet — eller av fruktan att bli förekommen av USSR må lämnas därhän. I varje fall följdes det amerikanska erkännandet redan efter ett par dagar av Moskvas.

Den nya stat, som sålunda föddes den 14 maj 1948, är en i många avseenden egendomlig skapelse. Redan den konfiguration, som FN-beslutet skänkt den, är ju högst bizarr och givetvis ohållbar i längden. Ideellt sett bygger staten på rent gammaltestamentlig grund — den uppväxande ungdomen torde i allmänhet inte behärska något annat språk än hebreiska, i viss mån ett bevis för att den judiskt-nationella fanatismen här är starkare än t. ex. de merkantila intressena. Livet inom jordbrukskolonierna vilar på kommunistisk ehuru icke bolsjevikisk grund. Den självutnämnda regeringen i Tel Aviv torde utöva tämligen diktatorisk makt — helt naturligt för övrigt då staten fötts under krigshot, och allmänna val till en konstituerande församling givetvis inte kunnat hållas.

Regeringens allmänna karaktär är under dessa omständigheter av stor betydelse. Det kan då vara av intresse att konstatera att medan Israels president, dr Weizmann, är en av sionismens pionjärer av västeuropeisk typ, så äro regeringens ledande män östjudar, härdade under bolsjevikrevolutionen och krigen. Sålunda är premiärministern David Ben Gurion f. d. polsk medborgare, utrikesministern Moshe Shertok och finansministern dr Eliezer Kaplan f. d. ryska medborgare.

Att de representera den hänsynslösa hebreiska fanatismen framgår av deras förhållande till den judiska terrorkampanjen mot britererna under åren 1942—48. Ehuru Jewish Agency officiellt tagit avstånd från de mest upprörande illdåden och skyllt dem på extremister utanför deras kontroll, har den dock synbarligen inte stått främmande för desammas planerande och utförande. Den engelska regeringen har genom offentliggörandet av en del av den hemliga telegramväxlingen mellan de sionistiska ledarna i London och deras agenter i Tel Aviv påvisat att Jewish Agency stod i maskopi med även de mest avancerade terroristerna, och att många av de dåd, som utfördes av Irgun Zvai Leumi eller Sternligan dessförinnan godkänts i London. De män, som nu leda »Israel» representera förvisso en helt annan typ av judar än de sionister, till vilka Mr Balfour år 1917 framförde Englands löfte om det judiska nationalhemmet.

IV.

Mandatets upphörande medförde också ett annat omedelbart resultat än proklamerandet av staten Israel, nämligen krig i Främre Orienten. Arabförbundets arméer hade i god tid genomfört sin uppmarsch mot Palestinas gränser, och i samma ögonblick som det brittiska befälet över landet upphörde, igångsatte de sin offensiv.

Skenbart var det en överväldigande övermakt, som nu beredde sig att krossa den lilla staten Israel. I fråga om folkmängd voro ju de fem stater, som nu öppnade fälttåget, Libanon, Syrien, Irak, Trans-Jordanien och Egypten, ofantligt överlägsna, c:a 26 millioner invånare, varav Egypten ensamt 17 millioner, emot Israels c:a 650,000. Men denna överlägsenhet i folkmängd hade icke någon motsvarighet på det militära området. Arabstaterna, vilkas befolkning numera inte alls är krigiskt inställd, ha ingen allmän värnplikt. Deras krigsmakt utgöres av värvade arméer, vilka av ekonomiska skäl med nödvändighet måste vara små. Den största av fältarméerna, den egyptiska, torde räkna 12,000 å 15,000 man.

Av de övriga torde ingen nå upp till 10,000 man. Deras inre halt, beväpning och utrustning, m. a. o. deras stridsvärde, är ganska växlande. Den enda av dem, som härutinnan kommer upp till europeisk standard, är den lilla, av brittiska officerare utbildade och ledda trans-jordanska armén, »The Arab Legion», Arabförbundets elittrupp. Av de övriga har i varje fall den egyptiska och den libanesiska armén hittills visat ringa kamplust.

Inom Israel är det militära underlaget ett helt annat. Huvuddelen av dess befolkning är behärskad av en fanatisk nationalism och en stark tro på Israels mission, givetvis en fast grund för skapandet av goda soldater. Många av dess vapenföra män har varit värnpliktiga i europeiska arméer, och åtskilliga av dem ha krigserfarenhet. Dessutom synes en viss militärutbildning länge ha pågått i Palestina i enlighet med Jewish Agencys order. Tillgången på utbildat folk är därför antagligen större i Israel än hos dess motståndare — den tidigare illegala men nu officiella sionistiska armén Hagana torde vid krigsutbrottet ha räknat c:a 60,000 man, Irgun Zvai Leumi c:a 5,000 man och Sternligan bortåt 1,000 man. Därtill kommer att dessa organisationer på olika vägar — genom köp och smuggling, stölder och rån från de brittiska trupperna m. m. — lyckats skaffa sig åtminstone en god infanteribeväpning. Det är också att märka, att de judiska jordbrukskolonierna, som tillkommit under konstant hot från arab-befolkningens sida, från början byggts ut som små fästningar, och därför nu utgjorde ett gott stöd för försvaret.

Det är alltid helt naturligt, att den lilla sionistiska staten visat sig vara en mycket hård nöt att knäcka för dess skenbart så övermäktiga fiender.

I själva verket kom den arabiska storoffensiven av sig vid ingången. De utbasunerade egyptiska framgångarna voro mest segrar på papperet, syrierna led o söder om Genezarets sjö en allvarlig motgång, och den irakiska arméns ytterst gynnsamma läge c:a 15 km nordost om

Tel Aviv kunde inte utnyttjas. De enda verkliga arabiska framgångarna vunnos av »The Arab Legion» som erövrade Gamla staden i Jerusalem, och vid Latrun, 20 km väster om Jerusalem, avbröt dess förbindelse med Tel Aviv. Å andra sidan kunde judarna redan i maj erövra den arabiska staden Akka, 10 km norr om Haifa, och så småningom lägga under sig hela den galileiska kuststräckan.

Kriget i Palestina var alltså i full gång, och FN som inte kunnat ena sig om sanktioner — USA och USSR voro för, Storbritannien m. fl. emot dylika — och inte hade några maktmedel till sitt förfogande, vände sig i sitt trångmål till greve Folke Bernadotte med en anmodan att åtaga sig rollen som medlare. Genom att sätta in hela sin personlighet i energiska underhandlingar, i Kairo, Amman, Tel Aviv, lyckades han förmå bägge parter att acceptera den av FN föreslagna fyra veckors vapenvilan, med början den 11 juni — utan tvivel en stor personlig framgång för Bernadotte. Bestämmelserna för vapenvilan voro i huvudsak: ingen stridsverksamhet, trupperna i främsta linjen kvar i det läge de innehade vid klockslaget för vapenvilans början, inga truppförflyttningar fram mot fronten, förbud för vapenimport och för vapenför personals invandring.

Bägge parterna förklarade, att de accepterade vapenvilan enbart för att visa sin fredsvilja. För arabstaternas del stärktes nog denna av de ovan skisserade militära motgångarna. För judarna kom vapenvilan antagligen ganska lägligt. Den gav dem tillfälle att fastare organisera sina förband och giva dem ökad offensivkraft, i smyg bygga ut sina försvarsställningar, öka sin ammunitionsutrustning — i motsats mot araberna hade sionisterna egna ammunitionsfabriker. Tack vare det finansiella stödet utifrån, främst från ras- och meningsfränder i USA, kunde de också hoppas på att kunna smuggla in en hel del krigsmaterial, bl. a. flyg, under vapenvilan, då ju kontrollen knappast kunde bli lika effektiv som under det brittiska mandatets tid. Hos araberna förefanns utan tvivel samma goda vilja att militärt utnyttja vapenvilan men inte samma ekonomiska resurser.

För vapenvilans övervakande stodo i början endast fem svenska överstar och 21 amerikanska sjöofficerare till förfogande. Inte heller dessa voro dock på platsen förrän två å tre dygn efter dess start. Efter hand tillkommo ett flertal amerikanska, belgiska och franska officerare, och mot slutet av vapenvilan var tillgången både på personal och tekniska hjälpmedel tämligen god. Även om smärre störningar ideligen inträffade, respekterades bestämmelserna i stort sett ganska väl av bägge parter. Ett undantag utgjorde dock det egyptiska flyget, som vid ett par tillfällen attackerade FN-observatörernas flygplan. Men något allmänt, organiserat saboterande av observatörernas arbete förekom knappast under den första vapenvilan.

En i viss mån historisk händelse inträffade under densamma — den 28 juni inskeppades den brittiska »eftertruppen» i Haifa f. v. b. till hemlandet. Därmed hade den sista engelska soldaten lämnat Palestinas jord. Händelsen hälsades i Tel Aviv och Haifa med vilda gläddemonstrationer, ett talande tecken på de känslor som sionisterna nu hyste mot den makt, i vars hägn de dock kunnat bygga upp sin ställ-

ning i Palestina. Känslorna av glädje över skilsmässan voro nog ömsesidiga.

Det redan omnämnda problemet angående de arabiska flyktingarna förvärrades under vapenvilan. Även under denna fortsatte judarna nämligen att inom staten Israels område i stor utsträckning driva ut de arabiska bönderna ur deras byar, bränna deras bostäder och för egen del bärga deras skörd. Greve Bernadottes framställningar i Tel Aviv mötte intet förstående — att göra sig av med icke önskvärda element i sitt eget land kunde ju inte rubriceras som krigshandling och alltså inte heller som brott mot vapenvilan. Frågan om de c:a 350,000 à 400,000 utblottade arabiska flyktingarnas öde kommer säkerligen att bli ett av de mest ömtåliga problem som måste lösas vid en framtida slutuppgörelse.

Greve Bernadottes ansträngningar för att under loppet av vapenvilans fyra veckor finna en för bägge parter godtagbar lösning visade sig fåfänga. De båda parternas ståndpunkter visade sig lika oförenliga som tidigare. FN-medlarens förslag avvisades lika kategoriskt från båda sidor — i varje fall ett tecken på att de åtminstone voro opartiska.

Helt följdriktigt började alltså fientligheterna på nytt vid vapenvilans utgång, den 9 juli kl. 8 fm, möjligen med någon tjuvstart här och där. I de strider, som nu följde, fingo de judiska trupperna redan från början övertaget. Både de egyptiska och irakiska längst framskjutna avdelningarna trängdes tillbaka, hotet från de senare mot vägen Haifa—Tel Aviv avvärdades, och den arabiska irreguljära s.k. »befrielsearmén» i Galliléen drevs tillbaka norrut. Det var påtagligt, att judarna bäst kunnat utnyttja vapenvilan för militära förberedelser.

Striderna avbrötos den 18 juli av den andra vapenvilan. I motsats mot den första tillkom denna genom maktspråk, nämligen hot om sanktioner från FN:s sida, om vilka denna gång alla stormakterna kunnat ena sig. Den andra vapenvilan skiljer sig också från sin föregångare därigenom, att den inte är begränsad till tiden. Antingen det nu beror på dessa omständigheter eller på svårigheten överhuvudtaget att för en längre tid upprätthålla ett så onaturligt tillstånd som ett provisoriskt »eld upphör», så har den nuvarande vapenvilan fungerat sämre än den tidigare, och detta trots den betydligt större kontrollapparat, som satts igång för densamma. Eldgivningen i Jerusalem har aldrig riktigt upphört, och striderna, särskilt på den södra, judisk-egyptiska fronten, blossa då och då upp, enligt vad det förefaller främst på grund av egyptiernas provokationer. Samtidigt har en systematisk verksamhet pågått, särskilt från judisk sida, för att försvåra observatörernas verksamhet, samt en mot hela FN-kontrollen riktad hat- och hetspropaganda. Observatörernas personliga säkerhet har också ständigt varit hotad, särskilt av krypskyttar på bägge sidor.

Oberörd av den politiska atmosfärens försämring och den växande osäkerheten fullföljde greve Bernadotte sina uppdrag som högste chef för kontrollanterna och som medlare, ända tills han den 17 september föll för de judiska terroristernas kulor. Det förslag till lösning av

Palestina-frågan som han hade utarbetat kort före sin död, innebar i stort sett följande:

Erkännande av »Israel» som självständig stat (den är ju redan en realitet som man ej kan komma förbi), en konsolidering av dess område genom att tillföra den västra Galliléen men skära bort den södra delen Negev-området, Jerusalems ställande under FN-kontroll, Haifa internationell hamn. Förslaget avvisas av både judar och araber, men har lagts till grund för FN:s fortsatta arbete. Enligt senaste meddelande i pressen har Sovjetunionen dock förkastat Bernadottes delningsförslag och därigenom rivit upp grunden för stormakternas samarbete i Palestina-frågan.

Under tiden fortsätta striderna mellan araber och judar. De senare ha ånyo bevisat sin militära överlägsenhet och ha enligt senaste rapporter erövrat hela Galliléen och vunnit betydande framgångar mot egyptierna i söder. De kraftåtgärder från stormakternas sida, som skulle krävas för att skapa varaktig fred, ha inte kommit till stånd. Ännu har endast Sovjetunionen förklarat sig villigt att skicka trupper till Palestina, där deras närvaro knappast torde anses önskvärd av Storbritannien och USA! Och vad FN beträffar så må dess aktivitet som skiljedomare belysas av nedanstående tidningsnotis:

»Paris 30/10 1948. TT-Reuter.

Vapenstilleståndsresolutionen för Negeb-området godkändes på lördagen av säkerhetsrådets underskott och föreskriver, att om någondera parten ej fullföljer bestämmelserna i resolutionen, skall säkerhetsrådet omedelbart tillsätta en kommitté för att utreda frågan om vilka sanktioner som skall tillgripas. Den franske delegaten reserverade sig i fråga om sanktioner. Resolutionen skall på tisdag behandlas av säkerhetsrådet.»

En lösning av Palestina-frågan synes alltså lika avlägsen som någonsin. Kanhända kommer den till slut att följa ett välkänt recept för de senaste 30 årens politiska historia — ett godtagande av faits accomplis, d. v. s. i detta fall godkännande av de resultat som uppnåtts genom striderna under det gångna årets krig och »vapenvila» i Palestina.